

**GOVERNMENT DIPLOMA IN CO-OPERATION AND
ACCOUNTANCY**

SUNDAY, 26TH MAY 2024

(TIME : 10-00 A.M. TO 1-00 P.M.)

(Maximum Marks — 100)

**CO-OPERATIVE LAWS AND OTHER LAWS
PAPER-V**

(Version - English and Marathi)

- N.B. :-** (1) From Part-I, Question No. 1 is *compulsory*.
 (2) Solve any *three* questions from Part-I, Excluding Question No. 1.
 (3) Both Questions from Part-II are *compulsory*.
 (4) *English* version shall be considered as authentic.
 (5) Question No. 1 carries **18 Marks** and all other questions from Part-I carry **14 Marks** each.
 (6) Questions from Part-II carry **20 Marks** each.

	Marks
Part - I	
1. (A) Fill in the blanks :—	6
(i) Registrar is having power to seize the records of Co-operative Societies Act, 1960 under section	
(ii) Multistate Co-operative Society is registered under section of Multistate Co-operative Society Act, 2002.	
(iii) As per provision of Maharashtra Co-operative Act, 1960 of Co-operative Society is provided in 21 (A) section.	
(iv) Arbitrator is appointed for Multistate Co-operative Societies as per section of Multistate Co-operative Societies Act, 2002.	
(v) Valuation of a share of Co-operative Society is made as per the provisions of rule of M.C.S. Rules, 1961.	
(vi) The first general meeting has to be convened within months after the registration of Co-operative Society.	
(B) Match the following :—	6
Provision	Section
(1) Enquiry by registrar	(a) Section 101
(2) Investment of Funds	(b) Section 146
(3) Recovery Certificate	(c) Section 91
(4) Offences	(d) Section 83
(5) Dispute	(e) Section 3
(6) Registrar	(f) Section 70

- (C) State *True* or *False* :— 6
- (1) Membership of Co-operative Society stands terminated as per the provision of section 30 of M.C.S. Act, 1960.
 - (2) The Annual General body has the right to appoint statutory Auditor.
 - (3) The Registrar can not change classification of Co-operative Society.
 - (4) Registration certificate of society is the evidence of registration.
 - (5) The financial year of registered money lenders is from 1st January to 31st December.
 - (6) Co-operative Society can raise the reserve fund from its profit.
2. (A) Explain the procedure for expulsion of member of Co-operative Society. 7
- (B) State the powers of liquidator under Maharashtra Co-operative Society Act, 1960 and Rules their under. 7
3. (A) What is procedure for obtain recovery certificate under section 101 of MCS Act, 1960. 7
- (B) State the salient features of Multistate Co-operative Societies Act, 2002. 7
4. (A) Explain the purpose of Annual General Body Meeting and its powers. 7
- (B) Explain the procedure for the enquiry under section 88. 7
5. (A) State the powers and duties of Central Registrar. 7
- (B) State duties and responsibilities of Money Lender. 7

Part-II

6. Write short notes (any *five*) :— 20
- (a) Maharashtra State Agriculture Marketing Board
 - (b) Contract Farming
 - (c) Maharashtra Raw Cotton Act, 1971
 - (d) Maharashtra Tribal Economic Conditions Improvement Act, 1976
 - (e) Refusal of Money Lending Licence
 - (f) Information Technology Act, 2000
 - (g) Salient features of Maharashtra Debt. Relief Act, 1975.
7. Describe the following (any *four*) :— 20
- (a) Registrar's power to seize the records of a Co-operative Society.
 - (b) Difference between Maharashtra Ownership Flat Act, 1963 and Maharashtra Apartment Act, 1970.
 - (c) Valid contract as per the Indian Contract Act, 1912.
 - (d) Procedure of Money Lending Licence.
 - (e) Principles of Natural Justice.
 - (f) Powers and Duties of Secretary of Agricultural Produce Market Committee.
 - (g) Registrar Money Lenders.

मराठी रूपांतर
सहकारी कायदे व इतर कायदे
पेपर ५

- सूचना :-** (१) विभाग १ मधील प्रश्न क्रमांक १ अनिवार्य आहे.
(२) विभाग १ मधील प्रश्न क्रमांक १ व्यतिरिक्त इतर कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत.
(३) विभाग २ मधील सर्व (दोन्ही) प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(४) इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अधिकृत मानण्यात येईल.
(५) प्रश्न क्रमांक १ साठी १८ गुण आहेत. विभाग १ मधील उर्वरित प्रश्न प्रत्येकी १४ गुणांचे आहेत.
(६) विभाग २ मधील प्रश्नांना प्रत्येकी २० गुण आहेत.

गुण

विभाग - १

१. (अ) रिकाम्या जागा भरा :-

६

- (१) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० मधील कलम अंतर्गत कारवाई करून निबंधक सहकारी संस्थेचे रेकॉर्ड जप्त करू शकतात.
(२) बहुराज्यीय सहकारी संस्थेची नोंदणी, बहुराज्यीय सहकारी संस्था अधिनियम, २००२ चे कलम नुसार केली जाते.
(३) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० च्या कलम २१ (अ) प्रमाणे सहकारी संस्थेची करण्याची तरतूद आहे.
(४) बहुराज्यीय सहकारी संस्था अधिनियम, २००२ चे कलम अन्वये बहुराज्यीय सहकारी संस्थांकरिता लवाद नेमता येतो.
(५) सहकारी संस्थेच्या भागाचे मूल्यांकन महाराष्ट्र सहकारी संस्था नियम, १९६१ चे नियम नुसार करण्यात येते.
(६) सहकारी संस्थेची नोंदणी झाल्यानंतर महिन्यांच्या आत पहिली सर्वसाधारण सभा बोलवावी लागते.

(ब) जोड्या जुळवा :-

६

तरतूदी	कलम
(१) निबंधकाने चौकशी करणे	(अ) कलम १०१
(२) निधीची गुंतवणूक	(ब) कलम १४६
(३) वसुली प्रमाणपत्र	(क) कलम ९१
(४) अपराध	(ड) कलम ८३
(५) विवाद	(इ) कलम ३
(६) निबंधक	(फ) कलम ७०

(क) चूक की बरोबर सांगा :-

६

- (१) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० चे कलम ३० मधील तरतुदीनुसार सहकारी संस्थेचे सभासदत्व संपुष्टात येते.
- (२) वार्षिक सर्वसाधारण सभेस लेखापरीक्षकांची नियुक्ती करण्याचा अधिकार आहे.
- (३) निबंधक सहकारी संस्थेचे वर्गीकरण बदलू शकत नाही.
- (४) संस्थेच्या नोंदणीचा दाखला हा नोंदणीचा पुरावा आहे.
- (५) नोंदणीकृत सावकारांचे वर्ष १ जानेवारी पासून ३१ डिसेंबर पर्यंत असते.
- (६) सहकारी संस्था तिच्या नफ्यातून राखीव निधी उभारू शकते.

२. (अ) सभासदाची हकालपट्टी करण्याबाबतची कार्यपद्धती सविस्तर वर्णन करा. ७
- (ब) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० व त्याखालील नियमाप्रमाणे अवसायकाचे अधिकार स्पष्ट करा. ७
३. (अ) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० चे कलम १०१ खालील वसुली प्रमाणपत्र कसे मिळवण्यात येते ? ७
- (ब) बहुराज्यीय सहकारी संस्था अधिनियम, २००२ मधील महत्वाच्या तरतुदी स्पष्ट करा. ७
४. (अ) वार्षिक सर्वसाधारण सभेचे उद्देश व अधिकार स्पष्ट करा. ७
- (ब) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० कलम ८८ अन्वये चौकशीच्या कार्यपद्धतीबाबत टिप्पणी लिहा. ७
५. (अ) सेंट्रल रजिस्ट्रारचे अधिकार व कर्तव्ये याबाबत सविस्तर लिहा. ७
- (ब) परवानाधारक सावकाराची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या याबाबत लिहा. ७

विभाग - २

६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही पाच) :- २०
 - (अ) महाराष्ट्र राज्य कृषी पणन मंडळ
 - (ब) कराराची शेती
 - (क) महाराष्ट्र कच्चा कापूस कायदा, १९७१
 - (ड) महाराष्ट्र आदिवासी आर्थिक स्थिती सुधारणा कायदा, १९७६
 - (इ) सावकारी परवाना नाकारणे
 - (फ) माहिती तंत्रज्ञान कायदा, २०००
 - (ग) महाराष्ट्र कर्ज निवारण अधिनियम, १९७५ च्या प्रमुख तरतुदी.
७. थोडक्यात लिहा (कोणतेही चार) :- २०
 - (अ) सहकारी संस्थेचे अभिलेख जप्त करण्याचा निबंधकाचा अधिकार.
 - (ब) महाराष्ट्र ओनरशिप फ्लॉट ॲक्ट, १९६३ आणि महाराष्ट्र अपार्टमेंट ॲक्ट, १९७० यामधील फरक.
 - (क) भारतीय करार कायदा, १९१२ नुसार वैध करार.
 - (ड) सावकारी परवाना देण्याची कार्यपद्धती.
 - (इ) नैसर्गिक न्यायतत्त्वे.
 - (फ) कृषि उत्पन्न बाजार समितीच्या सचिवाचे अधिकार आणि कर्तव्ये.
 - (ग) सावकारांचे निबंधक.